Ч. 64 Второк 21 марця (2 цьвітня) 1895. Рік V.

Виходить у Львові що дня (крім неділь і гр. кат. сьвят) о 5-ій годині по полудни.

Редакция і Адміністрация: улиця Чарнецкого ч. 8.

Письма приймають ся лиш франковані.

Рукописи звертають ся лиш на окреме жадане і за зложенем оплати почтової.

Рекламациї незапечатані вільні від оплати почтової.

НАРОДНА ЧАСОПИСЬ

Додаток до „Ґазети Львівскої“.

Передплата у Львові в бюрі дневників Люд. Пльона і в ц. к. Старостствах на провінциї:
на цілий рік зр. 2·40
на пів року зр. 1·20
на чверть року „ —·60
місячно . . „ —·20
Поодиноке число 1 кр.

З почтовою пересилкою:
на цілий рік зр. 5·40
на пів року зр. 2·70
на чверть року зр. 1·35
місячно . . „ —·45
Поодиноке число 3 кр.

Анкета рільнича.

Правительство і посли до Ради державної у Відни радять вже від довшого часу над способами, якими можна би двигнути рільництво в нашій Монархії з его упадку. Дня 29 марта зібралась там була комісия рільнича, котра радила на тім засіданю над внесенями послів Розера і Дворжака в справі скликаня анкет рільничих. Пос. Рольсберґ сказав на тій нараді, що він рад з того, що поставлено внесене о скликаню анкет рільничих, але на его погляд не поможе то рільництву нічого, бо в анкетах піднесуть ся хиба лиш нераз вже виголошувані в палаті послів жалї та нарікання. Після его думки цїле лихо у величезній конкуренциї, а тому лиху не можна инакше зарадити, як хиба лиш в межинародній дорозї. — Пос. Теклї поставив знов таке внесене: Взиває ся правительство, щоби оно скликало в поодиноких краях коронних рільничі анкети, котрі мали би розслїдити положене рільництва і причини его упадку та обдумати способи, якими можна би тому упадкови зарадити. — Пос. Ґон сказав, що єсть лиш один спосіб, яким би можна виратувати селяньство з біди, а то — примусове обниженє стопи процентової.

Пос. Мархет відповів на то, що таке обниженє стопи процентової єсть неможливе, але на его погляд було би добре, коли би так само як в князівстві баденьскім скликано так звані анкети громадскі для поодиноких округів, побіч котрих радила би також анкета парляментарна. Та анкета мала би стояти під проводом постійної комісиї рільничої, зложеної з 18 членів. Бесїдник поставив таке внесенє: В осени сего року має ся скликати в справі рільництва парляментарна анкета і в тій цїли установляє ся комісию, зложену з 18 членів; побіч сеї анкети треба би слїдити за причинами теперішного положеня рільництва в той спосіб, як то й зроблено в 1883 р. у вел. князівстві Баденьскім.

Пос. Вельовейский повитав внесене пос. Розера яко таке, котре висказує ясно і виразно потреби рільничих інтересів у всіх краях коронних. На підставі того внесеня зібрались би представителї рільництва без взгляду на свої партийні становища та могли би зложити свої постуляти, котрі мали би зарадити лиху. Чи на то потреба скликувати краєві анкети, то показалось би аж по переведеню вступних робіт. Проґраму тих робіт можна би уложити на підставі нарад і ухвал многих рільничих товариств, краєвих рад культури, віч рільничих і т. д. Для переведеня тих вступних робіт треба установити підкомітет зложений з 11 членів, котрий аж до дня 1 червня мав би предложити комісиї своє справозданє.

По сім промавляв п. міністер рільництва ґр. Фалькенгайн і виказував, кілько вже правительство зробило для піднесеня рільництва. Бесїдник згадав про той великий материял, який предложено палаті послів при нагоді предложеня проектів закона о орґанізациї спілок. Та орґанізация має подати поміч також і рільникам. Однакож над тим материялом ще досі не раджено. О анкеті на взір баденьский переконав ся бесїдник перед якими 20 роками, що она не доводить до нічого. Найпершою причиною сумного положеня рільництва єсть на погляд п. міністра неоправдано висока цїна ґрунту в порівнаню до доходу з него а відтак задовжене селяньства.

Опісля промавляло ще кількох бесїдників і остаточно стануло на тім, що ухвалено після внесеня пос. Вельовейского установити підкомітет, зложений з 11 членів; до него увійшли пос. Бреннер яко голова, пос. Гнівош яко заступник, а посли Повше, Ґассер і Кіршнер яко секретарі.

Допись.

З Копитова, повіта сокальского.

(Дещо о причинах нужди селяньскої).

Слава Ісусу Христу!

Я внизу підписаний, читаючи у Вашій часописи про нужду нашого селяньства, набрав охоти і собі дещо написати, нехай з ріжних сторін будуть вісти, з котрих можна би довідати ся, в чім єсть причина нужди нашого селяньства. Може хто буде мене посуджувати, що я отак лиш голову завертаю; але що-ж маю робити, коли наших селян Русинів не покриває Господь Бог лиш жиди? Піяньство вкоренює ся чим раз більше по селах; всїлякі аґенти зводять наших людий до виходу до Бразилії і до Босни, а з того мають великий заробок, бо нїм наш неучений селянин розпитає ся хоч би лиш про Босну, то сидить 3 і 4 тиждні в коршмі. Аґент піддурить горівкою, а відтак витягає від селянина гроші з кишені та забирає у него поле. Отже послухайте, як то у нас діє ся і яким способом сходять люди на біду і нужду.

В четверту неділю великого посту мав наш парох, пан-отець з Бобятина в копитівскій церкві красну науку про великодну сповідь

2)

Чи суть на Марсї люди?

(Вислїдки послїдних спостережень звіздарских на планеті Марсї.)

(Дальше).

З обчислень дороги марса показала ся дуже важна для нас річ. В давних часах був той погляд, що всї дороги, по котрих біжать планети доокола сонця, суть круглї, як колеса. При обчисленю дороги марса показало ся, що она не єсть кругла як колесо. Звіздар Кеплєр прийшов до того переконаня, що дорога марса не єсть колесовата, але подовгасто кругла або еліпса, така, котра в два боки розходить ся дальше, а з двох других боків сходить ся трохи близше до сонця. Тому то й марс приходить раз близше до сонця, а другий раз відходить від него дальше. Дорога марса навела отже на здогад, що й всї планети не ідуть колесом доокола сонця, лиш подовгасто круглими дорогами або еліпсами. З того показало ся дальше, що сонце не стоїть по самій середині всї своїми планетами, але трохи дальше від самого осередка, в місци, котре називаємо в еліпсї огнищем. Такою самою еліпсоватою дорогою ходить і наша земля, а ся обставина показує нам, длячого марс, коли стрічає ся з землею, не єсть завсїгди однаково віддалений від неї. Минувшого року здогонила була его земля дня 20 жовтня і настала стріча обох сих планет, а марс підійшов був тогди до нас (чи радше наша земля до него) майже на 71 міліонів кільометрів близше. А що він стояв ще й так високо на небі, що було дуже догідно дивити ся на него, то й всї звіздарі звернули були на него свою увагу. Цїкавість була тим більша, що париский звіздар, Фляммаріон, звістний із своєї буйної фантазиї, висказав був одного разу здогад, що люди на марсї готові нам ще колись давати може якісь знаки, щоби з нами порозуміватися, а як раз на місяць перед стрічею марса з нашою землею побачено на нїм із звіздарні в Ніццї якісь дуже ясні, сьвітячі місця. Париска ґазети пустили зараз вість, що то люди на марсї дають нам якісь знаки; они там зробили якусь величезну ілюмінацию, запалили може цїлї лїси, щоби звернути нашу увагу на себе. Ну, чи на марсї суть лїси, того ще нїхто з нас на земли зовсїм напевно сказати не може, бо ще нїхто їх не видїв; але кожде зближене марса принесло нам щось цїкавого, а сьвітячі на нїм місця могли сим разом розбудити ще тим більшу цїкавість. Найбільше лагодили ся до нових спостережень американьскі звіздарі, а один Американець, великий богач і любитель науки о звіздах, Персваль Льовель в Бостонї, казав вже заздалегідь виставити звіздарню у Фляґстафі, в удільній державі Арізона, в Сполучених Державах північної Америки і не лиш заосмотрив ї потрібними дальновидами, але ще й спровадив туди навіть фахового звіздаря, Диґляса, з Кембрідж коло Бостону.

Так близько нашої землї як минувшого року, був марс послїдними разами в роках 1877 і 1893, а не буде вже скорше аж в 1909 р. Підчас стрічи его з землею в серпню 1877 р. відкрив був американьский звіздар Галь у Вашінґтонї два марсові місяцї. Послїдні спостереженя потвердили то. Марс має два місяцї, так маленькі, що они як на сьвітові тїла, виглядають дійстно як би кульочки до забавки; они в промірі не більші як на десять кільометрів, отже більше менше півтора раза так за широкі як Львів. До того ще й бігають они дуже скоро доокола марса, котрий єсть о половину менший як наша земля. Наш місяць потребує звиш 27 днів, щоби раз оббічи доокола землї, один місяць марсовий, той, що близший него, середний, оббігає раз доокола него в 7 годинах і 39 мінутах; другий же місяць, дальший, крайний в 30 годинах і 18 мінутах.

Марс обертає ся доокола своєї оси дуже рівномірно, а з того вже можна здогадувати ся, що на нїм вже настала рівновага і що він єсть досить твердий. Ще в 1666 р. обчислив був звіздар Кассіні, що день на марсї має 24 годин і 40 мінут; новійші, дуже докладні обчисленя показали, що день на марсї (значить ся, доба) має 24 годин, 37 мінут і 22 секунд, отже єсть лиш незначно більший, як день на земли. За то рік має там, як вже сказано, 687 наших

і про піяньство. Може й не одному піякови скрушилось серце, але думаете може, що така наука на довго помагае? Наші люди, що правда, не пють горівки в піст, бо кажуть, що то гріх, але за то пють арак, за котрий і дорожше платять і від котрого частійше лежать в ровах. Отже то гріх пити горівку в піст, але пити арак то не гріх! Ніби то Господь Бог инший в мясниці, а инший в піст? Як так дальше піде, то наших людий поубирають лихварі в личаки, бо у нас піяньство чим раз більше зростае, а тверезість підупадае.

А чи гадаете, що наші люди держать ся разом, що свої своїм помагають? Де-ж там! По наших селах позакладали жиди склепи та оліїні. От хоч би й у нас в Копитові. Перед 12 літами зайшов до нас дуже бідний жидок взяв ся він до гандлю, завів собі склеп і трафіку та побудував оліїню. Господи! Як сипнуть ся люди зі всіх сторін як по сьвячену воду, як би то не було своїх людий, котрі мають також оліїні. Не потрeбало й три роки, як вже той жидок розбогатів. Я не хочу дальше о тім розписувати ся, бо той жидок буде гадати, що против него ворогую, а то ні; мені не ходить о те, бо кождий радить собі, як уміе, але хочу показати, як наші люди не уміють використати ані часу ані обставин і як свої своїх не хотять піддержувати.

А з того таке виходить, що причиною нужди нашого селяньства есть насамперед піяньство, а відтак темнота, котра не дозваляе нашим людем брати ся розумно і в свій час до якогось діла, а наконець і брак всякої спільности межи нашими людьми, котрі скорше будуть одні против других ворогувати, як одні другим помагати.

Дальшою причиною нужди і упадку нашого селяньства есть его родинне житє. Може будете ся сьміяти з того, що скажу, бо тепер такий сьвіт буває, що з правди сьміють ся, але сьмійте ся здоровенькі.

Вже віддавна між нашим народом такий звичай, що неодин батько або мати раді би свою, дочку як наохотнійше в молодих літах віддати за муж. От кажуть: іди доню межи люди, то може тобі ліпше буде. А не зважають здоровенькі, що їх дочка не уміе, вже не кажу хліба спечи, але борщу зварити. Они не зважають на то, що їх дочка до самого сватаня ляльки за печею зі шматочок робила; не один отець або мати не зважають на то, лиш силоміць пхають дочку замуж. А молода дівочка з охотою іде і не знає, яке еї за тим мужем щастє чекає, але сподіває ся, що таки гаразд буде. Та як би й не мало бути добре, коли мама й тато обіцюють їй золоті гори дати? Але обіцяв пан, кажуть, та тепле его слово — і від того починае ся біда, бо муж і свекор та свекруха раз враз гонять молодицю по віно. Тут знов свекруха клене невістці, що не вміе миски умити, обіду зварити, хліба спечи. Молодицю виганяють з хати до хати. Буває так, як то каже ся у весільній пісні:

„Як я була у батенька,
То я була чубатенька;
А як прийшла до свекрухи
З'їли мені чубок мухи".

Невістка пересиджуе у сусідів або втікае до своеї матери, а свекруха пускае раз у раз сплетні по селі, що еї невістка лінива, така, як еї мати, а синови каже, що она его ненавидить і моргае на иних. Син нераз послухае свою маму та побе нещасливу жінку. А що-ж роблять тогди свати?... Сварять ся, кленуть один другому і буває так, що один батько вигонить сина а другий дочку. Що-ж роблять такі новоженці? — продають послідний лах та шукають добра одні в Росиї, другі в Боснї а треті аж в Бразилії. А чи там найдуть они добро? Певно, що ні. А тепер же памятайте собі: як лиш будете справляти весїля і хрестини та поминки і на кожду ту оказию будете брати по 20 ґарців горіки, то не пожалую крейцара і куплю паперу та за кождого такого напишу до ґазети. А тепер пращайте.
Яким Кравець, з Копитова.

Перегляд політичний.

Віденьска ґазета урядова оголосила санкционований закон о провізориї буджетовій на час від першого цьвітня до кінця червня і розпорядженя в справі закона о жандармериї.

На суботнішнім засіданю палати послів вела ся дальше дебата над частию предложеня о реформі податковій, відносячій ся до оподаткованя товариств обовязаних складати публичні рахунки.

З Вашінґтону доносять, що після телеґрами, яку одержав з Токіо один з членів японьского посольства, рана Лі-Гунґ-Чанґа есть небезпечнійша, як то з початку припускано. Німецкий хірурґ, котрому мікадо поручив лічене Лі-Гунґ-Чанґа, каже, що нема надії на его вилїчене. Замах на Лі-Гунґ-Чанґа став ся причиною, що Японці згодили ся на застановлене кроків военних, котре мае тревати аж до укінченя переговорів в справі мира.

Новинки.

Львів дня 1 цьвітня 1895.

— З „Просьвіти". Після ухвали виділу „Просьвіти" відбув ся дня 25 марта пополудни довірочний збір видатнійших Русинів з львівского повіта, запрошених письменно людий з духовної і сьвітскої інтелїґенциї, міщан і селян, для оговору справи розбудженя руху просьвітного в львівскім повіті. На нараду явило ся звиш 50 людий з повіта і під проводом члена виділу дра К. Левицкого радили півтретя години. З між ухвал подаемо рішене: Оснувати філію „Просьвіти" в Щирци і філію а бодай читальню „Просьвіти" в Винниках, около котрих зможе ґрупувати ся рух просьвітний і економічний після статута „Просьвіти". — В суботу дня 30 м. м. підписано формальний контракт Просьвіти з пп. Леваковскими о купно нарожної трифронтової камениці (від ринку і від улиць Рускої і Бляхарскої). Зі сторони „Просьвіти" підписали контракт пп. о. Ал. Тороньский, яко найстарший віком член виділу і др. К. Левицкий, яко директор канцеляриї і дорадник правний, а зі сторони пп. Леваковских п. Альфред в імени своїм і брата Кароля посла. „Просьвіта" переняла камевицю в посїдане з тим, що від нині 1 цьвітня с. р. переходять на ню всякі доходи і видатки.

— П. А. Гнатишак, родом з Румна в Галичині, дістав в Кракові степень доктора всіх наук лікарских.

— Немила пригода аґента. Львівска поліция вислала свого аґента Базюка до Борків Янівских для переведеня ревізиї і слідства в мешканю Л. Туха, котрого кельнер Туне обжалував о крадіж перел і діямантів. Аґент пійшов перед всего до війта і показав ему урядовий наказ.

днів, або 668 днів марсових, а то длятого, бо дорога марса доокола сонця есть майже два рази так велика як дорога землі.

Звістно загально, що пори року на земли суть зависимі не лиш від становища землї до сонця на еї дорозї доокола него, але також і від еї нахилу до своеї дороги. Земля есть до своеї дороги косо нахилена в той спосіб, що вість еї з дорогою творить кут на 23 і пів степеня великий. Той нахил позістае завсїгди однаковий. З початком весни на північній півкули приходить земля на своїй дорозї в таке місце, що хоч она есть нахилена, сонце осьвітляе однаково цілу еї одну половину від самого північного бігуна аж до полудневого; тогди всюди на земли день і ніч однаково довгі. Буває то дня 21 марця. Коли-ж земля посуває ся дальше, то приходить знов в таке місце, де она своею північною частию есть нахилена до сонця і оно осьвітляе тогди більшу часть тої північної половини; есть то дня 21 червня і тогди есть день найдовший, а ніч найкоротша — на північній півкули маемо літо. На полудневій півкули землї есть тогди противно; она тим кінцем есть відхилена від сонця і там есть зима, день найкоротший, ніч найдовша. Опісля, в осени, дня 22 вересня настае знов зрівнане дня з ночию; на північній половині землї зачинае ся осінь, на полудневій весна, аж наконець, на північній половині настане зима, на полудневій зробить ся літо.

Майже зовсім такі самі відносини суть і на марсї. Нахил марса до своеї дороги виносить около 25 степенів; на нім суть отже так само як і у нас чотири пори року, лиш що там рік есть майже два рази так довгий як наш, то й пори року суть два рази так довгі, а що він есть трохи більше нахилений до своеї дороги, як наша земля, то й найдовший день на нім і найдовша ніч суть значно довші, як у нас. Весна на північній півкули марсовій тягне ся через 191 днів марсових, літо через 181, осінь — 149, а зима — 147. На полудневій его півкули буває так само як і у нас на відворот: осінь — 191 днів, зима — 181, весна 149, а літо — 147. При тім ще треба зважати на слїдуючі дві обставини:

Пересїчне віддалене землї від сонця виносить 148 міліонів кільометрів, а пересїчне віддалене марса есть майже ще о половину так велике, бо виносить 227 міліонів кільометрів. В наслїдок того дістае марс від сонця майже о половину менше тепла і сьвітла як земля; за то же пори року тревають там два рази так довго, як у нас. Наша земля есть найблизше коло сонця тогди, коли у нас на північній півкули есть зима (12 днів по 21-ім грудня), отже тогди дістае найбільше тепла. Правда, що то якось дивно виглядае: тогди, коли земля дістае найбільше тепла, есть найбільша — студінь; але-ж треба зважити то, що земля набирае тогди того тепла, котре тратила віддалюючись чим раз більше від сонця, через що зробила ся студінь, а котре есть тепер потрібне, щоби ту студінь перемогти і знову огріти землю. Доки земля набире того тепла, ми его не чуемо, бо оно зуживе ся на переможеня студени. Есть то подібне з'явище, як то, коли огріваемо лід; хоч і кілько додаемо ему тепла, він не стае теплійший, лиш топить ся; аж у воді з него слїдно вже тепло. Марс стоїть близше сонця тогди, коли на его полудневій півкули есть літо; наслїдком того огріває ся она сильнійше, як північна в літї. Підсоне на обох півкулях марсових не есть длятого однакове; на північній півкули есть літо довше, але мірно тепле, а зима лагідна і коротка; на полудневій півкули противно: літо буває коротке і дуже тепле, а зима довга і остра.

Ще в 1666 р. добачив був звіздар Касеіні на марсї, на обох его кінцях, т. е. на бігунах, якісь великі ясні, ніби білі пятна, але аж Гершель своїм величезним дальновидом розслідив їх близше і пояснив. Він добачив, що ті біляві пятна показують ся завсїгди на тім самім місци, але зміняють ся після того, як зміняють ся на марсї пори року. Коли на північній півкули була зима, то біле пятно на нїй ставало більше, коли тимчасом таке саме пятно на полудневій півкули ставало менше. Він прийшов отже на той здогад, що на марсї діе ся очевидно так само, як і на земли: підчас зими цїлий північний бігун покривае ся ледом і снїгом, а лїтом той лїд і снїг тають. Пізнїйші спостереженя потвердили сей здогад, а найновійші не лишають вже ніякого сумнїву, що так дїйсно есть. Осїнь на північній кули на марсї розпочала ся була минувшого року 7 цьвітня а зима з днем 31 серпня. В тій же самій порі розпочало ся на полудневій півкули літо. Вслїд за тим настала й велика зміна на полудневім бігунї; біле пятно на нїм зачало чим раз більше малїти. Треба-ж знати, що ті пятна бувають в 3 або 4 місяції по початку зими найбільші, а в 3 або 4 місяції по початку лїта найменші. Отже в перших днях жовтня минувшого року достережено, що біле пятно на полудневім бігунї, котре ще в серпню було дуже велике, так змалїло, що его ще ледви було видко, а дня 16 жовтня оно таки зовсїм щезло — лїд і снїг на полудневім бігунї були зовсїм стопили ся.

Вислїдок торічних спостережень на марсї есть отже під сим взглядом такий: Оба бігуни марса суть в зимі вкриті ледом і снїгами. Ледова і снїгова покрива есть на північнім бігунї значно вузша, а на полудневім значно ширша.

Війт, прочитавши письмо, заявив з цїлою повагою, що арештує як аґента так і его товариша М. Туха і завтра віддасть жандармерії. Замкнув двері, сховав папери аґента до скрині, поспускав пси і оголосив слїдуючий приказ: „Тепер дістанете соломи, віддайте палицю і лягайте спати!“ Як не підете спати, то буду бити!“ Аґент висадив двері і утїк на двір. За ним вибіг війт з криком: „Мойсею! Василю! давайте коли!“ Люде позбігали ся і побили аґента. Пси помагали при тій операциї. Вкінци удало ся аґентови утечи. Заступник війта дав ему потрібну асистенцию і він перевів ревізию, однак не найшов нї перел, нї брилянтів. Слїдство виказало, що Л. Тух не міг украсти, бо мнимі пошкодовані нїколи не мали піяких брилянтів, а обжалували свого шурина лише з пімсти за те, що він перейшов на католицку віру. Цїлу родину Тухів увязнено за введене власти в блуд, а против війта заряджено слїдство о надужите урядової власти і публичне насильство.

— В родинї селяньскій. В Денисові під Тернополем жив селянин Чамбула разом зі своїм тестем Півсотком, котрий по смерти своєї жінки став піяком. Цїлими днями і ночами перебував в коршмі, а часом і до Тернополя їздив запивати ся. Недавно вертав Півсоток з Тернополя під час снїжної метелицї. Назустріч ему вийшов зять і розлютившись, побив добре тестя тай покинув его на поли. Там він і замерз.

— Пригоди на провінциї. В Лопушній новоторского повіта була дня 21 марця велика бійка; три мужчини тяжко покалїчені. Один з них Осип Бабцяк зараз помер, другий Осип Хлипало дотепер мабуть також помер. Жандармерия увязнила участників бійки. — На стациї Дубляни-Кранцберг в самбірскім повітї два поїзди наїхали на себе, причім обі машини попсували ся і сїм возів потрощило ся. — Михайло Кушта, паробок з Хаток мединьских в збаражскім повітї працював при направі млину. Підніс лотоки, а вода вдарила і загнала его в став, де він утопив ся. — Мария Боднарчук, 46-лїтна селянка з Лосяча борщівского повіта, вертала 19 марця с. р. вечером пяна з похорону свого сусїда, впала в керницю і втопила ся. — В лїсї чагрівскім коло Букачовець найшли замордовану жінку. Була то Анна Доброхівска, селянка з Букачовець, котра в осени минувшого року вийшла за муж. Слїдство виказало, що Анну убив таки еї чоловік Тимко. Збив еї і задушив та покинув в лїсї.— В Пядиківцях повіта кіцманецкого дня 27 марця двоє дїтий померло неприродною смертию. Селянин Скварчук, вийшовши з хати, оставив в замкненій компатї двоє своїх дїтий, одну пятилїтну, другу пятимісячну. Старша дитина бавила ся огнем при коминї і запалила постелю, на котрій лежала друга дитина. Повстав огонь і обоє згинули в поломіни.

— Огнї. В Космиринї бучацкого повіта згоріли дві загороди, вартости 2000 зр. Підозрінї о підпалене покутний писар Еміль Більовский і Олекса Микстин находять ся в арештї в Золотім потоці. — В Гійчи равского повіта погорів Яким Ворожбит дня 18 марця. До години згоріла вся его загорода; шкода 700 зр. була обезпечена на 500 зр. Цїкаве притім се, що то жінка Ворожбита з пімсти на чоловіка підложила огонь, а муж знов не хотїв позволити гасити огонь, щоби всю асекурацию взяти. Яке їхало, таке здибало. Тепер обоє сидять в арештї, мають иншу хату, коли не хотїли своєї власної. — В Матїївцях коло Коломиї переїхав поїзд 17-лїтного Юду Лейбу Бітмана, хорого хлопця. Ледви чи що буде з него. Терпів на падавицю, а тепер відняли ему ногу, а голову має розбиту — що то за жите?

— Померли: Іван Балтарович, вислужений управитель школи в Глинянах, в 72 році житя. Учителем був звиш 40 лїт. — Омелян Степан, учитель в Уневі, в 32 р. житя. — Емілія з Штогринів Денега, жена учителя в Яструбичах в повітї сокальскім, в 33-ім році житя.

Телеґрами.

Берлин 1 цьвітня. В честь кн. Бісмарка позамикано нинї всї школи і уряди.

Лондон 1 цьвітня. Застановлене кроків военних межи Япаном а Хіною заключено аж до 20 цьвітня.

Мадрид 1 цьвітня. Іспаньске правительство вислало на остров Кубу пять кораблїв военних і шість великих кораблїв транспортових з войском.

— Виказ жертв, зложених на Руску Бурсу тернопільску від 1 липня 1894. по 15 марта 1895 р. (Конець жертв).

Достохв. Інститут Ставропигійский відсотки від леґату бл. уп. ігумена Коссака 19 зр. 90 кр., др. Малишевский Еронїм зі Львова 5 зр., о. Павло Хоминьский з Зеленої 1 зр. 50 кр., о. Вацик Григорий з Підгайчик 1 зр., пов. Брацтво церковне в Городници 1 зр., пос. Олександер Бар віньский зі Львова 10 зр., Бучак господар зі Стрілвки 3 зр., Рускі панї в Тернополи яко надвишку з вінця при похоронах др. Івана Лошнева 3 зр. 10 кр., проф. др. Борисїкевич з Ґрацу 10 зр., Ґремія адвокатів надвишку з вінця на домовину бл. п. Ів. Лошнева 6 зр. 35 кр., Щадниця тернопільска замість вінця на домовину др. Ів. Лошнева 20 зр., о. Бородиевич з Якимова 5 зр., о. Николай Анастазиевский з Сапогова 1 зр., о. Філярет Бачиньский з Козлова 2 зр. По 3 зр. зложили: Др. Лучаковский Володимір, Гецїв Юрий, др. Гладишовский Емилїян, др. Свистун Всеволод Атаназий, Граб Віктор, Тиховский Василій, Кузьма Григорий, Юськевич Яков, Чернявский Николай, др. Лошнїв Іван, о. Марковский Адам, Гриневецкий Александер, о. Гроиницкий Володимір, Мидловский Ізидор, Шкирпан Роман, Стажевич Антін, Домбровский Михайло, Копистяньский Максимілїян, Демчук Павло, Вацик Матвій, о. Вацик Яків, Кручковский Леопольд, о. Глодзїньский Антін, Коморовский Володимір, о. Дорожиньский Діонїзий, о. Громницкий Евґенїй, Хай Григорий, Яценьо Михайло, др. Дроздовский Станислав, о. Мальчиньский Омелян, Константинович Михайло, о. Лужницкий Леонїд, Мороз Никола. — Дарами в натураліях бурсу спомогли: Вп. п. Ляндерова з Залозець, Домбровский цукорник з Тернополя, п. Глиньска з Чернелева, о. Воляньский з Ходачкова, о. Петро Билиньский з Доложанки, чест. госп. Самиця з Денисова, о. Витошиньский, Е. Бородиевич і Скибиньский з Денисова, ч. громада Настасів а ученики ґімн. Антосьо Владишовский і Влодзьо Крвавич книжками і одежею. — На 81 учеників приміщених в бурсї одержело в зимовім піврочі: степень з відзначенем 14; першу клясу 66; степень другий 4. З сих 15 було приміщених безплатно, прочі за доплатою 2 до 7 зр.; а 12 по 12 зр. місячно.

Всїм вис. благ. Добродїям, котрі так щедро спомогли Руску Бурсу в Тернополи і дали їй можність сповнити свою задачу складає Видїл сердечну подяку і поручає дальше сю институцию ласкавій опіцї. Тернопіль 27 марця 1895. — *Др. Володимир Лучаковский; о. Володимир Громницкий.*

Лїд і снїги на обох бігунах топлять ся лїтом і то на полудневім бігунї значно більше, бо навіть зовсїм щезають, а то для того, що там лїто есть горячійше. Противно-ж, для того, що зима есть там довша і острійша, буває і покрива ледова більша і ширша. Під сим взглядом суть отже на марсї подібні відносини як і на земли. Дальше добачено, що з північної ледової полоси тягнуть ся дуже часто з початком весни білі смуги на полудне і своїми кінцями поволи щезають: то по всій імовірности спадають місцями великі снїги, а де спадають у моря, там зараз щезають.

Звістно загально, що марс сьвітить красним, червоним сьвітлом. Давнїйше був погляд, що воздух на марсї, подібно як наш воздух на земли, втягає в себе далеко сильнїйше сине проміне сонця, як червоне, і для того, коли біле сьвітло сонця відбиває ся від него та іде через его воздух до нас, то й воздух перепускає лиш червоне проміне і для того марс сьвітить нам червоним сьвітлом. Супротив того погляду промавляють слїдуючі факти:

Насамперед видимо на бігунах білі леди і снїги, отже видко, що воздух марсовий перепускає і біле сьвітло. Відтак середина марса сьвітить далеко сильнїйше червоним сьвітлом як его боки, а то повинно би бути противно, бо виходяче з боків проміне мусїло би довше іти через воздух. Наконець коли поза марса заходить яка звізда, то ми видимо еї дуже докладно ще в тій хвили, коли она вже зачинає скривати ся поза него. З того здогадуємо ся, що червона барва марса походить таки від его землї, а відтак, що воздух на нїм не сягає так високо, як у нас на земли. Впрочім і не могли би ми на марсї так богато дечого видїти, як би его скривала груба, значить ся, дуже висока верства воздуха, а так само той воздух не есть так густий, як наш. Мимо того добачено вже на марсї й хмари, хоч они не збивають ся там в такі вали, як у нас, а подобають більше на мраку, котра иноді вкриває цїлу планету і засланяє еї поверхню перед нашими очима. Послїдні спостереженя не лиш потвердили давнїйші, але й дали доказ, що на марсї творять ся дїйстно хмари, зовсїм подібні до наших, лиш що не так часто і в не такій скількости. Із Льовельової звіздарнї у Фляґстафі добачено торік, що в ночи з дня 23 на 24 переходила через край, названий на марсї Елїзиюм, велика маса хмар, котра своїм видом дуже зміняла ся. В днях 22 і 25 вересня була західна половина тих хмар так само блискуча як і всхідна; дня 24 була вже західна половина далеко яснїйша, як всхідна і майже так біла, як снїг на бігунах, а дня 25 стала она знов темнїйша.

Коли зберемо тепер всї ті спостереженя разом, то покаже ся знову: Марс має так само воздух, як і наша земля; він есть однакож значно рідший, як наш, і не сягає так високо в гору. Внаслїдок того напір его есть значно менший, як у нас на земли, і н. пр. вода може там при значно меншій теплоті кипіти та переміняти ся в пару; пара водна наповняє там досить рівномірно воздух і лиш рідко збиває ся в хмари. Людем, таким як ми, було би на марсї труднїйше ходити,, подібно як у нас на високих горах, де воздух есть вже значно рідший, як в долинї. З другої же сторони задля того, що притягаюча сила марса есть майже о третину менша, то і вага була би там так само о третину менша. Чоловік, що важить на земли 70 кільо, перенесений на марс, важив би лиш 26 кільо. Дощів на марсї, здаєсь, нема, а за то лиш лїтом обильна роса а зимою снїги.

(Дальше буде)

Рух поїздів зелїзничих

важний від 1 мая 1894, після львівск. год.

Відходять до

	Поспішний		Особовий			
Кракова	3 00	10·4[illegible]	5·26	11·11	7·21	–
Підволочиск	5·44	3 20	10 16	11·11		–
Підвол. Підзам.	6·58	3·32	10·40	11·33		–
Черновець	6 51		10·51	3·31	11·06	–
Стрия			10·26	7·21	3 41	7·4[illegible]
Белзця			[illegible]·56	7·21	–	

Приходять з

	Поспішний		Особовий			
Кракова	3 08	6·01	6·46	9·36	9·36	
Підволочиск	2·48	10·06	6·21	9·46	–	
Підвол. Підзам	2·34	9·[illegible]	9·21	5·55	–	
Черновець	10 16		7 11	8.13	1·03	2·3[illegible]
Стрия			9·23	9·10	12·46	–
Белзця			8·24	5·21	–	–

Числа підчеркнені, означають пору нічну від 6 год. вечером до 5 год. 59 мін. ран

Надіслане.

За редакцию відповідає Адам Краховецкий.

З друкарнї В. Лозиньского під зарядом В. І. Вебера